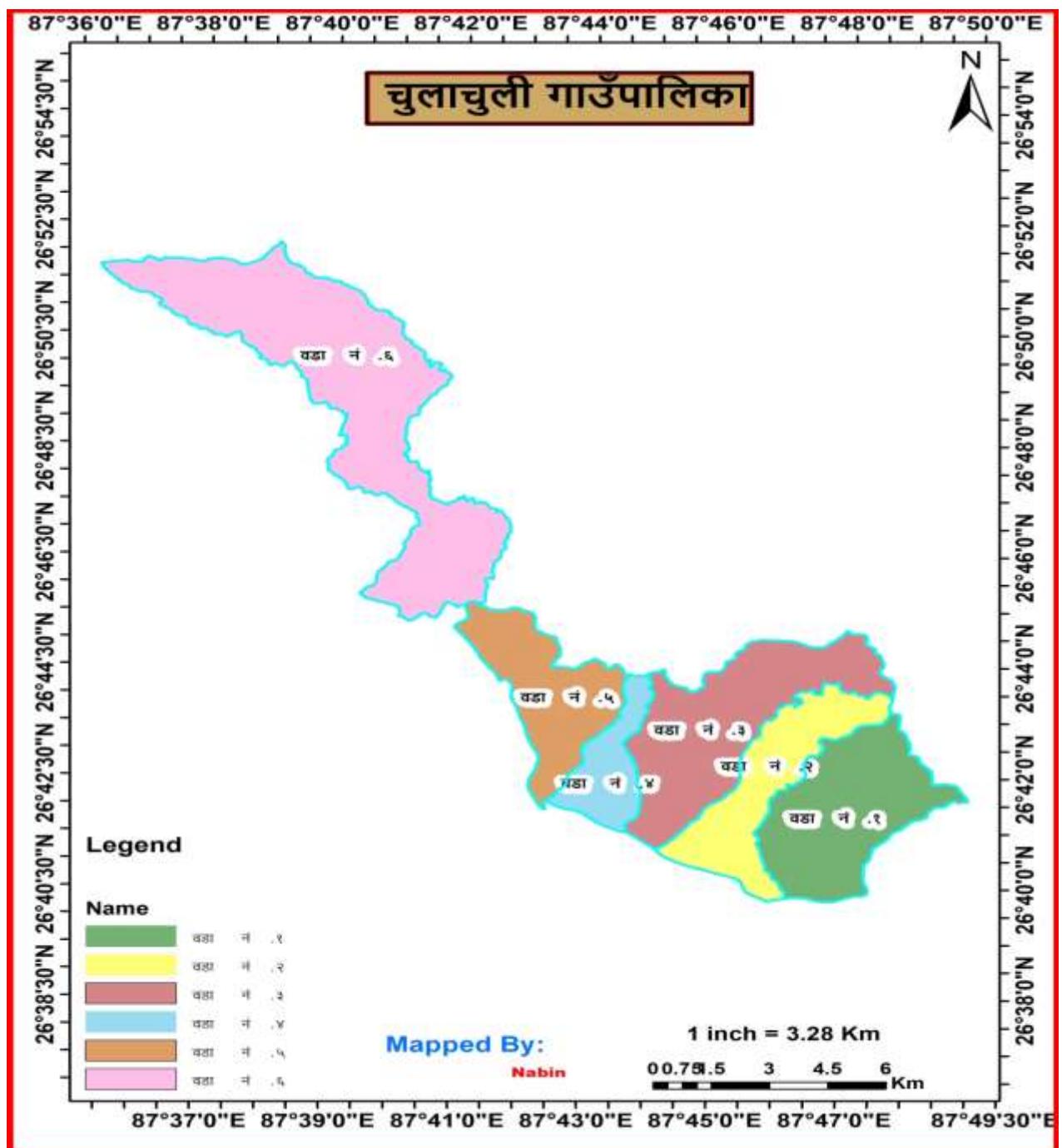

चुलाचुली गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, चुलाचुली
इलाम, प्रदेश नं. १
नेपाल
को
आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को
नीति तथा कार्यक्रम

चुलाचुली गाउँपालिकाको गाउँसभामा प्रस्तुत भएको मिति :- २०७८/३/७
पारित एवं प्रमाणिकरण भएको मिति :- २०७८/३/१८

चुलाचुली गाउँपालिकाको गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरू,
विषयगत शाखाका प्रमुख एवम् प्रतिनिधिज्यूहरू,
गाउँपालिकाका कर्मचारीहरू, सुरक्षाकर्मीहरू, पत्रकार तथा अन्य उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू ।

म यसचुलाचुली गाउँपालिकाको अध्यक्ष एवम् यो गरिमामय सभाको अध्यक्षसमेतको हैसियतले हाम्रो चुलाचुली गाउँपालिकाको आठौं गरिमामय गाउँसभासमक्ष आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का लागि तयार पारिएको गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न गईरहेको छु । यस अवसरमा हाम्रो देश नेपालको राजनीतिक परिवर्तनका निमित्त जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदप्रति हार्दिक श्रद्धाङ्गली व्यक्त गर्न चाहान्छु । त्यसैगरी राष्ट्रियता, स्वाधिनता, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, समानता र समृद्धिको लागि सङ्घर्ष गर्नुहुने समस्त नेपाली नागरिक र यसमा सक्षम र सफल नेतृत्व गर्नुहुने नेपाली राजनीतिका शिखर व्यक्ति, व्यक्तित्वहरूप्रति सम्मानका साथ हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु ।

हामी संविधानतः सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासनप्रणाली सहितको व्यवस्थाअन्तर्गत स्थापित स्थानीय सरकार भएकोले हाम्रो नागरिकहरूको चाहाना र इच्छालाई शिरोधार्य गर्दै निश्चित नियम, कानूनको अधिनमा रहि प्राप्त अधिकारहरूलाई थप व्यवस्थित र सुनिश्चित गर्न हाम्रो गाउँपालिकाले पनि आवश्यक नीति एवम् कानूनहरूको व्यवस्था तर्जुमा गरेर हाम्रा अधिकांश कार्य योजनाहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ । अहिलेको अवस्थामा कोरोना भाइरस (Covid19) महामारीलाई परास्त गर्दै अधि बढनु पर्ने अवस्था रहेको छ । यस महामारीका कारणबाट अहिलेसम्म आइपुगदा हामी चुलाचुली गाउँपालिकाबासीले करिब १० जना नागरिकहरूलाई गुमाई सकेका छौं । यस्तो अवस्थामा कोरोना भाइरस (Covid19) का कारण अकालमै ज्यान गुमाउनु हुने सम्पूर्ण नागरिकप्रति भावपूर्ण श्रद्धाङ्गली व्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै यस्तो विषम परिस्थितिमा आफन्त गुमाउने परिवारजनहरू प्रति समवेदना व्यक्त गर्दछु । यस महामारीको विसम परिस्थितिमा हामी र हाम्रो गाउँपालिकाले पनि कुनै न कुनै जिम्मेवारी बहन गरिरहेका छौं । यद्यपि यस्तो अप्युयारो अवस्थामा समेत केन्द्रीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अनुदान तथा हाम्रो आन्तरिक स्रोतलाई परिचालन गरेर समृद्ध चुलाचुली गाउँपालिका निर्माणमा अगाडी बढने प्रण गरेका छौं ।

यसै अनूरूप हाम्रो चुलाचुली गाउँपालिकालाई समृद्ध गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न हामीले दीर्घकालीन सौचसहितका योजनाहरू तय गरेर अधि बढनु पर्ने अवस्था रहेको छ । अहिलेको वर्तमान परिस्थितिमा चुलाचुली गाउँपालिकाबासी आम नागरिकहरूको व्यक्तिगत आयमा वृद्धि गर्नु गराउनु पर्ने अवस्था छ । आम नागरिकको व्यक्तिगत आयमा वृद्धि गर्दै सामाजिक न्यायको अनुभूती दिन सकेमा मात्र न्यायोचित विकास सम्भव छ । अर्थात् सामाजिक असमनता र सिमित व्यक्तिको आयमा हुने वृद्धिले मात्र हामीले चाहेको समृद्धिमा पुग्न सकिदैन । त्यसैले अब आयको समानुपातिक र न्यायोचित वितरणको आवश्यकता रहेको स्पष्ट छ । तसर्थ हामीले राखेको उद्देश्य प्राप्तिका लागि र हाम्रो गाउँपालिकाको समृद्धिका लागी अब सामूहिक योगदानमा आधारित व्यवसाय र सामूहिक योगदानमा आधारित कृषी व्यवसायिक प्रणालीलाई अंगिकार गर्दै अगाडी बढेमा हामी हाम्रो लक्ष्यमा पुग्न सफल हुनेछौं । यस प्रकारको तौर तरिकाबाट मात्र सर्वाङ्गिण विकास हासिल गर्दै समृद्ध चुलाचुली गाउँपालिका निर्माण गर्न सकिन्छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ । त्यसैले यिनै सिद्धान्त मान्यताहरूलाई अंगिकार गर्दै आम चुलाचुली गाउँपालिकाबासी नागरिकहरूलाई व्यवहारमा नै सार्वभौम बनाउने र समृद्ध गाउँपालिकाको सफल र योग्य नागरिक बनाउने दृढ लक्ष्यका साथ आज पुनः हाम्रो चुलाचुली गाउँपालिकाको आ.व. २०७८/०७९ का लागि नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा म आफूलाई गौरवान्वित ठानेको छु ।

चुलाचुलीबासी आम नागरिकहरूको विकासप्रतिको उच्च आकाङ्क्षालाई न्यायोचित रूपमा सम्बोधन गर्न गाउँपालिकाको दिगो विकास र समृद्धिका लागि राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र कानूनी शासनलाई आत्मसात गर्दै शान्ति र स्थिरताका लागि जनताद्वारा, जनताका लागि जनताको शासन भन्ने मूल सिद्धान्त अनुरूप चुलाचुली गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिलाई यथार्थमा परिणत गर्नका लागि र कोरोना भाइरस (Covid19) महामारीलाई परास्त गर्दै अधि बढनका लागि हाम्रो चुलाचुली गाउँपालिकाले आ.व. २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम तयार पारेको छ । यो निर्माण गर्ने क्रममा नेपालको संविधानमा भएका व्यवस्थाका साथै अनुसुचि-८ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा भएका र हामीलाई प्राप्त अधिकार तथा राष्ट्रिय योजना, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी भएका परिपत्रहरू, गाउँ कार्यपालिकाबाट गठित विभिन्न विषयगत समिति र राजश्व परामर्श समिति, सम्पूर्ण वडा समिति तथा टोल विकास संस्थाहरू समेतबाट प्राप्त सुभावहरूका आधारमा सम्भव भएसम्म जनचाहनालाई समेट्ने गरी यो नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

विभिन्न चुनौतीलाई अवसरमा बदलनका लागि आ.व. २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रमका उद्देश्यहरू निम्न रहेका छन्:

१. सेवा प्राप्तिमा सर्वशुलभता, छिटो र गुणस्तरीयता कायम गर्ने ।
२. गाउँपालिकाप्रति आम नागरिकहरूको आस्थालाई बढ़ि गर्ने ।
३. चुलाचुलीवासी नागरिकहरूको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रमा सुधार गर्ने ।
४. भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्नुका साथै मानवीय संसाधनको समुचित परिचालन र विकास गर्ने ।
५. सामाजिक न्याय सहितको समतामूलक समाज निर्माण गर्ने ।
६. कृषी क्षेत्रलाई रूपान्तरण सहितको आधुनिकीकरण, विविधिकरण, वजारीकरण र व्यवसायीकरण मार्फत् आय तथा स्वरोजगारमूलक बनाउने ।
७. लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गर्ने ।

यी उद्देश्य पूरा गर्न आ.व.०७८/०७९ का प्राथमिकताहरू निम्न रहेका छन्:

१. कृषीपर्यटन प्रवर्द्धन तथा कृषिको व्यवसायीकरण गर्ने ।
२. कोभिड १९ महामारीलाई मध्यनजर गर्दै स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी एवम् सर्वशुलभबनाउने ।
३. सडक पूर्वाधार निर्माण र स्तरोन्नतिमा जोड दिने ।
४. पर्यटकीय गन्तव्यहरूको उजागार गरी आर्थिक उपार्जनसँग पर्यटन क्षेत्रलाई एकिकृत(Tie up) गर्ने ।
५. शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार सहित बैकल्पिक विधिहरूको अवलम्बन ।
६. रोजगारीको अवसरमा बढ़ि ।
७. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा व्यवस्थित र सहजता ।
८. संस्थागत क्षमतामा बढ़ि ।
९. वन तथा वातावरणको संरक्षण ।
१०. सुशासनमा जोड ।
११. सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ।

गाउँ सभाका सदस्य ज्युहरू,

अब म यिनै उद्देश्य र प्राथमिकताको सेरोफेरोमा रहेर तयार गरिएको चुलाचुली गाउँपालिकाको आ.व. २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहान्दू।

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा

१. महामारी रोग Covid 19 को रोकथाम र नियन्त्रणका लागि र्यापिड रेस्पोन्स टिम (RRT) गठन भए अनुसार कार्यसञ्चालन गरिनेछ । साथै चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रमा समेत तिब्र फैलिरहेको Covid 19 रोकथाम र नियन्त्रण गर्न सुविधायुक्त Quarantine र १५ शैयाको अस्थाई Covid अस्पताललाई बहत र व्यवस्थित बनाउदै लगिनेछ । साथै Covid 19 रोकथाम र नियन्त्रणका लागि PCR जाँच तथा Antigen जाँचलाई समुदाय स्तरसम्म विस्तार गर्दै लगिने छ ।
२. गाउँपालिका क्षेत्रमा Covid 19 रोगबाट ग्रसित र जटिल अवस्था भएका विरामीहरूलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवामार्फत् सम्बन्धित र उपयुक्त अस्पतालमा Refer गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३. गाउँपालिका क्षेत्रमा Covid 19 ग्रस्त विरामीहरूको उपचार गर्न र रोग नियन्त्रणका लागि अग्रभागमा खटिने र खटिनु पर्ने स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई जोखिमको स्तर मापन गरी हेरी २५ देखि शतप्रतिसतसम्म जोखिम भत्ता उपलब्ध गराइने छ ।
४. चुलाचुली गाउँपालिका वडा नं. २ मा निर्माणाधिन १५ शैयाको सामूदायिक अस्पतालको निर्माण कार्य तिब्रता दिन पहल गरिने छ ।
५. स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि तालिम, गोष्ठि तथा अध्ययन अवलोकनको व्यवस्था गरिनुका साथै स्वास्थ्यकर्मीहरूको मनोबल उच्च राष्ट्र प्रात्साहनको व्यवस्था गरिने छ ।
६. गाउँपालिका क्षेत्रमा स्थायी रूपले बसोबास गर्ने सबै जातजातिका विपन्न वर्गका समुदायलाई लक्षित गरी सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा कम्तिमा ४ पटक गर्भ जाँच गराई तथा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम सञ्चालन भएको स्वास्थ्य संस्था सुत्क्रेती गराएको र ३५ दिनभित्रमा सम्बन्धित वडा कार्यालयमा वच्चाको जन्मदर्ता गराउने आमालाई प्रोत्सहान स्वरूप उपाध्यक्ष पोषण कार्यक्रमअन्तर्गत पोषिलो आहार गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखामार्फत् उपलब्ध गराईने नीति लिइने छ ।

७. चुलाचुली गाउँपालिका भित्र दिर्घरोग, नसर्ने रोग, महिलाहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सर रोगलाई न्यूनीकरण गर्नको लागि सञ्चालन भइरहेका शिविरलाई निरन्तरता दिइने छ ।
८. ६० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य जाँचको लागि निःशुल्क स्वस्थ्य परीक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
९. स्वास्थ्य संस्थामा प्रयोगशाला स्थापना गर्दै हाल सञ्चालनमा रहेका प्रयोगशालालाई सुधार गर्दै लिगाने छ ।
१०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाहरूमार्फत् प्रत्येक वडाका विद्यालयहरूमा कमितिमा वर्षको १ पटक स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी बालबालिकाहरूको स्वस्थ्य जाँच गराई कुनै जटिल रोग देखिएमा त्यस्ता बालबालिकाहरूलाई सम्बन्धित अस्पतालमा उपचारका लागि समन्वय गरिने छ ।
११. यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम सञ्चालन गरिने छ । साथै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूले आफ्नो क्षेत्रमा गरेको योगदानको उच्च मूल्याङ्कन गर्दै स्वयम्सेवा जस्तो कार्यलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि स्वास्थ्य विमामा ५० प्रतिशत शुल्क गाउँपालिकाबाट छुट्याइने छ । साथै निजको परिवारलाई यस गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराइने सेवामा लिइने शुल्क तथा महसुलमा समेत शतप्रतिशत छुट दिने नीति लिइने छ ।
१२. महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरूको सेवाको मूल्याङ्कन गर्दै सेवा अवकासपछि स-शर्त अनुदानबाट प्राप्त रकम समेत गरी एकमुष्ट ५० हजार रकम प्रतिव्यक्ति उपलब्ध गराइने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१३. स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमलाई सम्पूर्ण माध्यमिक विद्यालयहरूमा साथी शिक्षा कार्यक्रमअन्तर्गत कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
१४. स्वास्थ्य तथा व्यक्तिगत सरसफाई कार्यक्रम अन्तर्गत विद्यालयमा अध्ययनरत रजस्वला सुर भईसकेका बालिकाहरूलाई निःशुल्क सुरक्षित प्याड वितरणको कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१५. नेपाल सरकारको नीतिअनुसारस्वास्थ्य सुविधालाई सहज र पहुँचयोग्य बनाइने छ ।
१६. सरकारी तथा अन्य सामूदायिक अस्पतालसँगको सहकार्यमा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि निरन्तरता दिइने छ ।
१७. ग्रामीण भिडियो एक्सरे कार्यक्रमलाई अझै प्रभावकारी बनाइने छ । सुरक्षित गर्भपतन गाउँपालिका धोषणा गर्न विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१८. स्वास्थ्य संस्थाहरूको रेकर्डिङ रिपोर्टिङहरूलाई व्यवस्थित गरी सफ्टवेर/अनलाइनबाट सञ्चालन गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१९. प्राकृतिक एवम् आर्युवेद चिकित्सा पद्धतीलाई स्वास्थ्य संस्थाको रूपमा यसै आ.व.बाट सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ । साथै गाउँपालिका क्षेत्रमा आर्युवेद उपचारलाई सहज र सरल बनाउन आर्युवेद अस्पताल निर्माणका लागि पहल गरिने छ ।
२०. मनोसामाजिक परामर्शदाताको व्यवस्था तथा सो सँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

सामाजिक विकास : सु-संस्कृत समाज

१. मानव संसाधन विकासको मुख्य आधार नै शिक्षा भएको हुँदा चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको समग्र शिक्षा क्षेत्रको विकासका लागि गाउँ शिक्षा समितिमार्फत् गुरुयोजनाहरू तयार पारी शैक्षिक गुणस्तर सुधारमा जोड दिइने छ ।
२. त्यसैगरी विद्यालयहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेकोले अब यसै आ.व.मा स्थानीय पाठ्यपुस्तक निर्माण वर्षको रूपमा विकास गरिने र लागू गर्ने नीति लिइने छ ।
३. सामूदायिक विद्यालयको स्तर वृद्धि भईरहेको अवस्थामा विद्यालयमा शतप्रतिशत विद्यार्थी भर्ना कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
४. सबै सामूदायिक विद्यालयस्तरमा इन्टरनेट सेवा विस्तार गरी प्रविधिमैत्री शिक्षा प्रणाली विकास गरी तत्काल लागू गरिने छ ।
५. महामारी रोग Covid 19 का कारण शिक्षामा उत्पन्न भएको क्षति न्यूनीकरणका लागि उचित, आवश्यक र व्यवस्थित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
६. सबै विद्यालयहरूमा भौतिक सुविधा, शुद्ध पिउने पानी, शान्त र रमणीय वातावरण निर्माणका लागि विद्यालयमा एक फुलबारी तथा करेसावारी सहित विद्यालय प्राङ्गणभित्रै चमेनागृह समेत निर्माण कार्यको थालनी गरिने छ ।
७. मूल्याङ्कन प्रणालीमा एकरूपता कायम गर्न सबै सामूदायिक विद्यालयहरूमा गाउँपालिकास्तरीय परीक्षा प्रणाली लागू गरिने छ । साथै कक्षा ५ र कक्षा ८ मा सामूदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा एकद्वार प्रणालीबाट मूल्याङ्कनको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।

८. यस गाउँपालिका मातहतका सबै विद्यालयहरूमा शैक्षिक क्यालेण्डरमार्फत् शैक्षिक क्रियाकलापमा एकरूपता कायम गरिने छ ।
९. सामूदायिक विद्यालयहरूमा कार्यरत उत्कृष्ट शिक्षक, कर्मचारी, स.का. तथा विद्यालय छनौटको प्रावाधान मार्फत एक आपसमा सकरात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक भावानाको विकास गराई शैक्षिक गुणस्तरमा स्तरोन्ती गरिने छ ।
१०. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सामूदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा प्रयोग गरिने पाठ्यक्रम राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ बमोजिम नै तयार गरिने छ ।
११. तहगत तथा विषयगत शिक्षक अभावका कारण भैरहेको विद्यमान समस्याको समाधानका लागि तत्काललाई गाउँपालिकामार्फत् योग्यता पुगेका शिक्षकको व्यवस्थापन गर्दै दिगो रूपमा समस्या समाधानका लागि सम्बन्धित निकायमार्फत् पहलको थालनी गरिने छ ।
१२. गाउँपालिका क्षेत्रमा प्राधानाध्यापक छनौट तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७७ लाई यसै शैक्षिक सत्रदेखि लागू गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।
१३. शिक्षामा समानीरणतर्फको आवश्यक बजेट विनियोजनलाई सुनिश्चित गरिने छ ।
१४. आवश्यकताका आधारमा पेशागत क्षमता विकास तालिम कार्यक्रम सञ्चालनमा निरन्तरता दिइने छ ।
१५. नमूना विधलय विकास र विस्तारको अवधारण अघि बढाइने छ ।
१६. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रका सबै विद्यालयहरू यसै आ.व. भित्रमा बालमैत्री विद्यालय बनाइने छ ।
१७. राहत कोटामा कार्यरत शिक्षकहरूको सेवा सुविधाका सम्बन्धमा संघिघय सेवा सुविधामा दोहोरो नपर्ने गरी आवश्यक नीति निर्माणको प्रबन्ध मिलाउदै लागिने छ ।
१८. संस्थागत विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षक र कर्मचारीहरूलाई समेत नेपाल सरकारले निर्धाण गरेको न्युनतम तलब स्केलको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
१९. सामूदायिक विद्यालय अन्तर्गत केहि माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन भइरहेको हुँदा त्यसलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउदै लागिने छ ।
२०. माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको दायीत्वस्थानीय सकारमा रहेको नीतिगत व्यवस्थालाई केन्द्रमा राखी कक्षा १० उत्तर्ण पश्चात् विद्यार्थहरू अध्ययनका लागि अन्यत्र शिक्षा हासील गर्न जाने वाध्यतात्मक परिस्थितलाई अन्त्य गर्न यसै आ.व. मा श्री बालज्योति मा.वि.बाट कक्षा १२ सम्मको पठनपाठन गराउने व्यवस्था मिलाउन नीतिगत कदम चालिने छ ।
२१. सामूदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार ल्याउन गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सामूदायिक विद्यालयहरू मध्ये धेरैजसो विद्यालयहरूको भौतिक निर्माण कार्य सम्पन्न भईसकेको र केहीमा सम्पन्न हुँदै गरेको परिपेक्षमा अन्य विद्यालयहरूमा पनि आवश्यकता आधारमा भौतिक निर्माणको कार्यलाई प्राथामिकता दिइने छ ।
२२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सामूदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न गाउँपालिकाबाट जारी भएको शिक्षा ऐन २०७६ लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गरी अगाडी बढाइने छ ।
२३. विज्ञान र प्रविधि क्षेत्रमा नयाँ आविष्कार गर्ने चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यार्थीलाई प्रोत्साहित गर्दै विद्यार्थीहरूको ज्ञान र क्षमता पहिचान गर्न विज्ञान र प्रविधि क्षेत्र, प्राविधिक क्षेत्र समेतका विद्यालय र विद्यार्थीहरू सहभागी हुने गरी गाउँपालिकास्तरीय प्रदर्शनी मेला आयोजना गरी सञ्चालन गरिने छ ।
२४. केहि सामुदायिक विद्यालयलमा अग्रेजी माध्यम र मातृ भाषा शिक्षालाई प्राथमिकतामा राखी सञ्चालन भैरहेको अवस्थामा अन्य सबै सामूदायिक विद्यालयमा आवश्यकताका आधारमा व्यवस्थीत रूपमा पठनपाठन गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
२५. सबै सामूदायिक विद्यालयबाट चौमासिक प्रगति समीक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।
२६. विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री बनाउने कुरामा अनिवार्य गराइने छ ।
२७. विद्यालयमा अध्ययनरत नर्शरी तथा बाल कक्षा (नर्सरी, यु.के.जी., एल.के.जी.) सम्मका बालबालिकाहरूलाई आवश्यक पुस्तक वितरणको नितिलाई निरन्तरता कायम गरिने छ । साथै केन्द्रीय नीतिअनुरूप कक्षा ५ सम्मका विद्यार्थीहरूलाई दिइने दिवा खाजाको व्यवस्थालाई थप व्यवस्थित गरिने छ ।
२८. तहगत रूपमा अन्तर विद्यालय, पालिकास्तरीय विभिन्न विधाका खेलकुद कार्यक्रमको आयोजना गरी शिक्षासँगै खेलकुद कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
२९. विद्यालय खेलकुद विकासमा अभिवृद्धि गर्ने उदेश्यले विद्यालयको स्वामित्वमा रहेको जग्गाको आधारमा एक विद्यालय एक खेल मैदान निर्माणको निति लिइनेछ । साथै सो अनुरूपको खेल प्रशिक्षकको व्यवस्था गर्दै जाने नीति समेत लिइने छ । जसअन्तर्गत श्री किरातेश्वर मा.वि.मा यसै आ.व. बाट फुटबल खेल मैदानको निर्माण र व्यवस्थापन कार्यको शुभारम्भ गरिने छ ।
३०. चुलाचुली गोल्डकप र राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिताको निरन्तरता दिइने छ ।
३१. बालक्तनव र स्काउटको प्रतिमा पहिचान तथा सो बाट अनुशासित र कर्तव्यनिष्ट नागरिक उत्पादनमा जोड दिन विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

पशुपालन तथा ग्रामिण कृषि

(क) पशुपालन

पशुसेवा प्रसार कार्यक्रम :

१. व्यवसायिक पशुपालक कृषकहरूलाई प्रबद्धनका लागि अनुदान सर्पोट कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
२. लागत साभेदारीमा पशुसेवा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक औजारहरू अनुदानमा वितरण गरिने छ ।
३. पशु स्वास्थ्य घुम्ती शिवीर, तालिम र पशु विमासम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम :

१. पशु नश्ल सुधारका लागि कृतिम गर्वधान कार्यक्रमलाई व्यवस्थित रूपमा निरन्तरता दिइने छ ।
२. नश्ल सुधारका लागि बाखाको उन्नत जातको बोयर वियु बोका र उन्नत जातको बड्गुरुको बीर पाठ वितरणको कार्यलाई समेत निरन्तरता दिइने छ ।

पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम :

१. आन्तरिक तथा वाह्य परजिवी नियन्त्रणको लागि गाउँपालिकाको पशु सेवा शाखामार्फत् पशुपालक कृषकहरूलाई नियमित औषधि वितरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।
२. पशुपन्थीलाई लाग्ने सङ्क्रामक तथा महामारी रोग (पि.पि.आर., खोरेत, स्वाइन फ्लू, र एच.एच.वि.क्यू रानीखेत र रेविज) विरुद्धको खोप कार्यक्रमलाई नियमित र व्यवस्थित गरिने छ ।

पशु आहारा विकास कार्यक्रम :

१. हिउँदै, वर्षे, बहुवर्षे डाले घाँसको विउ अनुदानमा वितरण गरिने छ ।
२. गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानहरूमा पशु सेवा शाखा कार्यालय स्थापनाका लागि पहल गरिने छ ।
३. मत्स्यपालक र कुखुरापालक कृषक तथा समूहहरूलाई निश्चित अनुदानमा माछाका भुरा तथा कुखुराको चल्ला वितरण गर्ने नीति लिईने छ ।
४. आम नागरिकलाई स्वच्छ माछा मासु उपभोग गर्ने वातावरणको सुनिश्चितता प्रदान गर्नका लागि पशु बधशाला र मासु जाँच गर्ने ऐन, २०५५ को कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पहल गर्ने नीति लिइएको छ । साथै मासु व्यवसायीहरूले गाउँपालिकाले तोकेको स्थानमा मात्रै मासुको कारोबार गर्नको लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।

(ख) कृषि

१. कृषीमा उन्नती चुलाचुली गाउँपालिकावासीको समुन्नती भन्ने नारामा आधारित हुँदै गाउँपालिकाले कृषी क्षेत्रलाई व्यावसायिक, आत्मनिर्भर तथा प्रमुख आयको रूपमा विकास गर्न योजना बनाइनेछ ।
२. दिगो कृषी प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्न ५ वर्षे रणनीतिक पत्र अनुरूप कार्य गरिने छ ।
३. विदेश पलायन भएका युवालाई कृषीमा आकर्षित गरी रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्दै स्वरोजगार तथा आत्मनिर्भर बनाउन कृषीमा यान्त्रीकीकरण कार्यक्रमलाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।
४. कृषी तथा सिज्चाई क्षेत्रको समग्र विकासका लागि कृषी सहकारी संजाल निर्माण, अर्थानिक कृषी उत्पादन, विउ विजन, किट वितरण तथा सतह र भूमिगत सिचाईको प्रबद्धन गर्नका लागि कृषी तथा सिज्चाई कार्यालय लगायत अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गरी कृषक समूह र फार्महरूलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
५. कृषकहरूको मागको आधारमा मौशमी तथा बे-मौशमी तरकारी खेती र व्यवसायिक खेती प्रणालीलाई प्रोत्सान गर्न सो अनुसारका विउ विजनहरू गाउँपालिकाको कृषी शाखामार्फत् वितरणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
६. चुलाचुली गाउँपालिकाको विकट क्षेत्रका कृषकहरूलाई प्राथमिकतामा राखी आवश्यकता अनुसारको कृषी औजार तथा बीउ विजनहरू उपलब्ध गराउँदै आएको नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
७. पशु बीमा र कृषी बीमालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न सहजीकरण गरिने छ ।
८. कृषी सहकारीहरूलाई उत्पादित कृषीजन्य बस्तुहरूको सहज वजारीकरण लगायत उल्लेखित कार्यहरू गर्न गराउनका लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
९. गाउँपालिकामा उत्पादित दुग्ध पदार्थ, खाद्य पदार्थ, तरकारी फलफूललगायत नगदे वाली उत्पादनहरूको बजारमा निकासी गर्न पहुँच बढ़ि गर्दै आन्तरिक बजार विस्तारका लागि जोड दिइने छ । साथै उत्पादित कृषीजन्य बस्तुहरूलाई भण्डारणको व्यवस्था गर्न पहल गरिने छ ।
१०. आफ्नो लागि आफै उत्पादन गरौ, तरकारीमा आत्मनिर्भर बनौं “एक घर एक करेशाबारी भन्ने नाराका साथ तरकारीमा आत्मनिर्भर हुन आवश्यक नीति तय गरिने छ ।
११. धान उत्पादन र दुग्ध पदार्थ उत्पादनमा किसानलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
१२. सम्बन्धित निकायमा दर्ता भई गाउँपालिकामा सूचीकृत भएका कृषी फर्म, कृषी समूह अन्तर्गत पशु पन्थी व्यवसाय सञ्चालन गरी आएका कृषकहरूलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा पशु स्वास्थ्य सँग सम्बन्धित औजारहरू उपलब्ध गराउँदै आएको नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।

१३. नेपाल सरकारको नीति अनुरूप वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूले सामूहिक कृषी तथा पशुपालन गर्न चाहेमा निश्चित अनुदान दिने नीति लिइने छ ।
१४. हरित खाद्य (Food Green) लाई बढावा दिन घरको निर्माण सम्पन्न प्रमाण पत्र प्रदान गर्दा कमितमा पनि दुईवटा फल दिने रुख रोपेको हुनु पर्ने व्यवस्थालाई लागू गरिने छ ।
१५. कृषी उत्पादनको क्षेत्रमा गाउँपालिका आफैले निश्चित स्थानको छनौट गरी सामूहिक व्यवसाय सञ्चालन गराई रोजगारको सृजना गर्न पहल गरिने छ ।

पूर्वाधार विकास

१. समग्र चुलाचुली गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकास कार्यक्रमअन्तर्गत निर्माणाधिन १५ शैयाको अस्पताल, प्रशासकीय भवन र अन्य आवश्यक संरचनाहरूको निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२. गाउँपालिकाको समग्र क्षेत्रमा पक्कि कालो पत्रे सडक निर्माण गर्ने योजना अनुरूप आ.व. २०७८/०७९ भित्रै वडा न नं. १, वडा नं. ३, वडा नं. ५ र वडा नं. ६ को उपयुक्त सडकमा कालोपत्रे सडक निर्माण कार्य अघि बढाईने छ र साथै वडा नं. २ र ४ मा निर्माणाधिन कालोपत्रे सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
३. भु-उपयोग नीति अनुरूप आगामी आ.व. २०७८/०७९ भित्र विकास निर्माण, बस्ति विकास तथा शहरीकरणको कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
४. बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत मापदण्ड २०७२ मा व्यवस्था भए बमोजिम घरमा सेफ्टी ट्याङ्की निर्माण र सडक क्षेत्राधिकारको जग्गा पुर्ने गरि सडक चौडाई भएपश्चात् मात्र घरलाई निर्माण सम्पन्नताको प्रमाण पत्र दिने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गरिने छ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ निर्माण हुने भवनहरूको हकमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ अनुसार हुने गरी घर नक्शा पास सुचारू गर्ने तथा उक्त मापदण्ड लागू हुनुभन्दा अघि निर्माण सम्पन्न भएका भवनहरूको हकमा अभिलेख प्रयोजनका निमित्त नेपाल सरकार तथा सडग्रीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी परिपत्रअनुसार हुने गरी तोकिएको दस्तुर लिई घर नक्शा पास गरिने नीति लिइने छ ।
६. नवीकरणीय उर्जालाई प्रबर्द्धन गर्नका लागि नयाँ निर्माण हुने आवासीय भवनहरूमा नवीकरणीय उर्जा जडान गरेमा घर सम्पन्नताको प्रमाण पत्र जारी गर्दाको बखत नक्शा पास दस्तुर वापत लिइएको राजस्व रकममा २५ प्रतिशत रकम छुट दिने नीति लिइएको छ ।
७. आ.व. ०७८/०७९ मा गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण कार्य पुरा हुँदै गरेको अवस्थामा त्यसलाई तला थप तथा कम्पाउण्ड घेरावाराको कार्य यसै आ.व. भित्र सम्पन्न गरिने छ ।
८. विद्युत लाइन विस्तार नपुगेका करिब १० प्रतिशत क्षेत्रमा यसै आ.व.मा विद्युतीकरणको कार्य सम्पन्न गरी अध्यारो मुक्त चुलाचुली क्षेत्र घोषणा गर्न पहल गरिने छ ।
९. सडक बत्ती विस्तार गर्नुपर्ने क्षेत्रमा आवश्यक पूर्वाधार तयार गरिदिन नेपाल विद्युत प्राधिकरण, विद्युत सहकारी संस्था तथा अन्य सरोकारबाला संस्था र निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने नीति लिइने छ ।
१०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका अन्य सडकहरूमा पनि क्रमागत रूपमा कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई निरन्तरता कायम गरिनेछ र सो का लागि विशेष प्राथमिकतामा राखी पर्याप्त बजेट व्यवस्था मिलाउन सडग्रीय एवम् प्रदेश सरकारका साथै सम्बन्धित निकायहरूसँग पहल गरिने छ ।
११. गाउँपालिकाको गुरुयोजनाअनुरूप सडक निर्माण गर्दा सडकको चौडाई नाला बाहेक कमितमा २० फिट हुनु पर्ने नीतिमा कुनै छुट हुने छैन ।
१२. सडकहरूको मर्मत सुधार तथा स्तरोन्नति कार्य गर्ने मर्मत सम्भार कोषको स्थापनाका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरिने छ ।
१३. गाउँपालिका भित्रका सडकहरूको सडक मापदण्ड बमोजिम सिमाइन गरी सडकेत चिन्हहरू राख्न पहल गरिनेछ ।
१४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माणाधीन मुख्य सडक आसपासमा ढल, विद्युत, टेलिफोन, केवल, खानेपानी लगायतका आवश्यक पूर्वाधार भुमीगत रूपमा निर्माण गर्नका लागि सम्बन्धित कार्यालय तथा निकायसँग समन्वय गरी अगाडि बढाइने छ ।
१५. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सडक निर्माण गर्न सडक विभागसँग आवश्यक सहकार्य गरिने छ ।
१६. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र हुन सक्ने र भएका जग्गा प्लानिङ्गलाई कानून बमोजिम नियन्त्रण र व्यवस्थित गरिने छ ।
१७. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रमाथि निर्माण हुने विभिन्न निकाय वा कार्यालयहरूको पूर्वाधार व्यवस्थापनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । त्यसै निर्माण सम्पन्न भई सकेका वडा नं. १, ३, ४ र ५ को वडा कार्यालयहरूको भवन, विद्यालय भवन र आधारभूत स्ववस्थ केन्द्र भवनहरूमा थप पूर्वाधार निर्माण गर्न आवश्यकता देखिएमा सो कार्यका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।

१८. गाउँपालिका स्तरीय योजनाहरू सञ्चालन गर्दा बढी जन-सहभागिता जुटाउन सक्ने योजना तथा क्रमागत योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गरिने छ ।
१९. चुलाचुली महाराई सडक योजनालाई प्राथमिकतामा राखि सो योजना कार्यन्वयनका लागि पहल गरिने छ ।
२०. वडा नं. १ स्थीत गाउँपालिका समेतको आयोजनामा निर्माणाधिन सानो कुमाले खोला पुल र सानो कुमाले खोल्सीको पुल निर्माणको कार्यलाई तिब्रता दिई सकेसम्म यसै आ.व.भित्र सम्पन्न गरिने छ ।
२१. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी योजनाको कार्य गर्दा सो योजनाको सम्पूर्ण विवरणस्पष्ट देखिने र बुझिने गरी कानून बमोजिम राख्नु पर्ने होडिङ्गवोर्ड अनिवार्य राख्न लगाइने छ ।

पर्यटन विकास

१. गाउँमा रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय महत्वका स्थानहरू र साहित्य कला संस्कृतिको संरक्षण तथा सम्बद्धन गरिने छ ।
२. मोरङ्ग, पाँचथर र इलामको सिमानामा रहेको मिक्लाजुङ पर्यटकीय स्थललाई पर्यटनमैत्री बनाउन पूर्वाधारको विकास गरिने छ ।
३. आन्तरिक र बाह्य पर्यटकलाई सुविधा दिन उचित स्थानमा होटल रेस्टुराँ, पार्क, स्वीमिङ्पुल, होमस्टे, समेत निर्माण गर्न र सञ्चालन गर्न सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार सँग स्थानीय सरकारले सहकार्य गर्नेछ र निजी क्षेत्र तथा सर्वसाधारण नागरिक समेतलाई सो कार्यका लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
४. यस गाउँपालिकाको छिमेकी गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा रहेका पर्यटकीय स्थल/धार्मिक स्थलसम्म आवत जावतको लागि सहज सडक सञ्जाल निर्माणका लागि निरन्तरता दिइने छ ।
५. चुलाचुली क्षेत्र भित्रका पर्यटकिय क्षेत्रहरू मैनाचुली पर्यटकिय क्षेत्र, तिनकुने पोखरी सिमसार क्षेत्र, शिवओरक मिलन पोखरी पर्यटकिय क्षेत्र, अन्धराजा-अन्धारानी पर्यटकिय क्षेत्र, ओमकारेश्वर (कुइनेटार), किराँत हाडसाम माडहिम मन्दिर र सिद्धदेवी मन्दिर पर्यटकिय क्षेत्र लगायतमा सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट भईरहेको निर्माणसम्बन्धी कार्यहरूलाई निरन्तरता दिइने छ । यसमध्ये शिवओरक मिलन पोखरी पर्यटकीय क्षेत्र निर्माण कार्यका लागि संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उद्ययन मन्त्रालय र चुलाचुली गाउँपालिकाको साभेदारीमा आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यको निरन्तरता दिइने छ ।
६. गाउँपालिकाको चुरे क्षेत्रको विभिन्न स्थानमा दृश्य अवलोकनका लागि View Tower को सम्भाव्यता अध्ययन कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । यस अधिको सम्भाव्यता अध्ययनबाट प्राप्त दृश्यावलोकन युक्त स्थानहरूमा पदमार्ग र View Tower निर्माणमा पहल गरिने छ ।
७. आन्तरिक र बाह्य पर्यटकको लागि चुरे वन अवलोकन गर्दै दृश्यावलोकन गर्ने स्थानसम्म पुग्ने पद मार्ग (Trekking root) निर्माण गर्ने र पर्यटकलाई दृश्य अवलोकन गराउने नीति लिइने छ ।
८. पर्यटकीय स्थलको रूपमा दिगो विकास गर्ने उद्देश्य राखी मावा खोला, नुनसरी खोला र रतुवा खोलामा उचित स्थानको पहिचान गरी सो स्थानमा आवश्यक मात्रामा पानी जम्मा हुने गरिको झायाम निर्माणका लागि सो स्थानको डि.पि.आर. सहितको कार्य योजना सञ्चालन गर्न यसै आ.व.मा सङ्घीयर प्रदेश सरकार सँग स्थानीय सरकारले सहकार्य गर्नेछ र त्यस क्षेत्रलाई पर्यटन मैत्री बनाउन पूर्वाधारको विकास गरिने छ ।
९. डि.पि.आर.भएका पर्यटकीय योजनाहरूलाई विकास गर्न पहल गरिनेछ र डि.पि.आर. नभएका अन्य पर्यटन क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न योग्य स्थानहरू वा खोला खोल्सीहरूको पनि योजना तय गरी डि.पि.आर. तयार गर्न पहल गरिने छ ।

समावेशी विकास

(क) महिला

१. महिला विरुद्धको लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा, महिला हकहित र गृहिणी महिलाको लागि Covid 19 महामारी रोग नियन्त्रण र वातावरणमैत्री सचेतनासम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सबै वर्ग र क्षेत्रहरूको समान सहभागिता हुने गरी गाउँपालिका स्तरीय र वडा स्तरिय महिला समिति गठन गरिने छ ।
३. घरेलु हिंसापीडित महिलाहरूलाई सामाजिक न्याय र कानूनी सहायताका लागि सहयोग गर्न घरेलु हिंसा पीडित महिला सहायता कोष स्थापना गरिने छ । सो कोषको सञ्चालनका लागि निर्देशिकाको निर्माण गरिनेछ ।
४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सबै प्रकृतिका कार्यक्रमहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नीति अवलम्बन गरिने नीतिलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्रमा महिला समूह, आमा समूहका नाममा सञ्चालित विभिन्न बचत समूहहरूलाई गाउँपालिकाले लक्षित

कार्यक्रममार्फत् हितकारी समूहको रूपमा विकास गराई सहकारी संस्थामा रूपान्तरण गर्न आवश्यक सहयोग गरिने छ ।

६. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका महिला सहकारीको संस्थागत क्षमता विकास र सुदृढीकरणका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
७. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रका विपन्न एवम् लक्षित वर्ग र क्षेत्रका महिलाहरूका लागि आत्मनिर्भरता र स्व: आर्जनसँग सम्बन्धित आवश्यक सीप र क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
८. महिला विरुद्धको लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसासँग सम्बन्धित विषयमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९. गाउँपालिकाको विकास निर्माण कार्यमा महिलाको सहभागिता अभिवृद्धि गर्न गाउँपालिकाका महिला समुह र सहकारी समूह बाहेक विकास निर्माण सम्बन्धी उपभोक्ता समितिमा शतप्रतिशत महिलाहरूले आयोजना कार्यन्वयन वा योजना सञ्चालन गरेमा जनसहभागिता वापतको रकममा ५० प्रतिशत छुट दिइने छ ।
१०. कानुनको अनविज्ञातामा पैतृक सम्पति माथि महिलाको अधिकार गुम्जे सम्भावना रहने हुँदा महिलाहरूलाई सोसम्बन्धी कानूनी ज्ञान प्रदान गरिने छ ।

(ख) बालबालिका

१. यस अधिको आ.व.मा बालमैत्री गाउँपालिका घोषण गर्ने भनि निति लिइएकोमा विश्वव्यापी महामारी रोग Covid 19 का कारणले स्थगन भएको हुँदा अब यसै आ.व. ०७८/०७९ भित्र चुलाचुली गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँ घोषणा गर्न गरिने छ ।
२. बालबालिकाहरूको क्षमता विकास गर्न का लागि बाल क्लब र बाल सञ्जाल केन्द्रित विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
३. बालकल्याणसँग सम्बन्धित संघिय एवम् प्रदेश सरकारको नीति अनुरूपका कार्यक्रमहरू निरन्तर सञ्चालन गरिने छ ।
४. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कसैलाई पनि बाल श्रमिक राख्न दिइने छैन साथै बालबालिकालाई जोखिम घरेलु कामदारको रूपमा प्रयोग गर्न वा राख्न बन्देज गरिने छ ।
५. विद्यालयमा अध्ययनरत ५ कक्षा सम्मका विद्यार्थीहरूलाई केन्द्रिय सरकारको नीति अनुरूपको दिवा खाजालाई अधिकारको रूपमा व्यवस्थित वितरण गराइने छ ।
६. बाबु आमा नभएका वा असाय, विपन्न बालबालिको पढन पाउने अधिकारअन्तर्गत विद्यालय भर्ना अभियानमा अविभावकत्व ग्रहण गर्ने नितिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
७. सहकारीको माध्यमबाट बाल बचत कार्यलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
८. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको स्वास्थ्यचौकी र स्वास्थ्य संस्थाहरूमार्फत् प्रत्येक बडाका विद्यालयहरूमा कमितमा वर्षको एक पटक स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी बालबालिकाहरूको स्वस्थ्य जाँच गरी कुपोषित बालबालिकाहरूलाई अस्पतालमा उपचारका लागि समन्वय गरिने छ ।

(ग) जेष्ठ नागरिक

१. जेष्ठ नागरिकहरूको परिचय-पत्र वितरणलाई सहज निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
२. जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई सहज र प्रभावकारी बनाइने छ ।
३. जेष्ठ नागरिक स्वस्थ्य सेवाकेन्द्र स्थापना गरी जेष्ठमैत्री भाव अभिवृद्धि गराइने छ ।
४. गाउँपालिकाको आवश्यक र उचित स्थानहरूमा जेष्ठ नागरिक मिलन चौतारी (मिलन केन्द्र भवन), निर्माणका लागि केन्द्र र प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

(घ) अपाङ्गता :-

१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको शारिरीक र मानसिक अवस्था अनुसारको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सम्बन्धित सङ्ग्रह संस्थाहरूको सहकार्यमा उचित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
२. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको परिचय पत्र वितरणको कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
३. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सम्पर्क कार्यालयको रूपमा प्रयोग गर्नको लागि भवन निर्माणमा पहल गरिने छ ।
४. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि स्वस्थ्य सेवा सुलभ र सहज बनाइने छ ।

सबल राजश्व प्रशासन

१. गाउँपालिकाको कर प्रशासनलाई करदातामैत्री बनाउन सोसँग सम्बन्धित क्षेत्रसँग आवश्यक समन्वय गरी करदाता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
२. आगामी आ.व. २०७८/०७९ देखि घरबहाल कर सडकलन कार्यलाई अघि बढाइने छ । घरबहाल कर प्रयोजनका लागि क्षेत्रनिर्धारण गरेर न्यूनतम मासिक दर कायम राखेर राजश्व सङ्कलन गरिने छ ।

३. व्यवसाय कर सडकलनका लागि वडा कार्यालयहरूमा व्यवसाय दर्ताको कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
४. व्यवसायीक रूपमा पशुपालन गरी गौमुन्त्र र गौरस भण्डारण (भाकारो सुधार कार्यक्रम) गरी किटनासक औषधीको रूपमा प्रयोग गर्ने कृषकहरूलाई राजश्वमा १० प्रतिशत छुट दिइने छ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्रको राजश्व चुहावटलाई नियन्त्रण गर्नका लागि टोली खटाई व्यापार व्यावसायहरूको अद्यावधिक लगत तयार गरी करको दायरामा ल्याइने छ ।
६. वडा कार्यालयहरू आफै भवनसहित व्यवस्थित भई सकेको अवस्थामा प्रत्येक वडा कार्यालयमा व्यापार व्यवसायको लगत सडकलन, दर्ता र नविकरणको व्यवस्था मिलाउन निर्देश गरिने छ ।
७. गाउँ क्षेत्रभित्र विषादीमुक्त तरकारी तथा फलफूल र अन्य खेतीलाई प्रोत्साहित गर्नुका साथै दुधजन्य र मासुजन्य उत्पादनलाई व्यवयासायिकरण गर्नका लागि उत्पादनकर्तालाई राजश्वमा १० प्रतिशत छुट गरी आत्मनिर्भर बनाउने नीतिलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
८. शून्य प्रविधिमा सञ्चालनमा रहेका घरेलु उद्योग (जस्तै: घरेलु औजार सामग्री, माटोको भाँडा, खेलौना, मुर्ती, डोरी, पंखा, ढाकी, मुडा, डोका, भकारीलगायत ढाका बुनाई आदि) हरूमा शतप्रतिशत राजश्व छुट दिइने छ ।
९. कार्यालयको कामलाई प्रविधिमैत्री बनाउनका लागि जिन्सी, राजश्व, योजनासम्बन्धी सफ्टवेयर प्रयोगमा प्रभावकारिता ल्याइने छ ।
१०. गाउँपालिकालाई आर्थिक विकासमा सक्षम बनाउनका लागि सहकारी, निजी क्षेत्र तथा सरकारी क्षेत्रबीचमा आवश्यक समन्वय गरी अगाडी बढाइने छ ।
११. राजस्व सुधार योजना तयार गरिने छ ।
१२. राजस्वको दायरामा बृद्धि गर्दै न्यायोचित राजस्व प्रणाली लागू गरिने छ ।
१३. राजस्व अभिलेख प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइने छ ।
१४. राजस्व शाखाको स्तर उननती गर्दै राजस्व प्रशासनको लागि उपयुक्त सँगठन निर्माण गर्दै लगिने छ ।

युवा तथा खेलकुद

(क) युवा

१. युवाहरूमा राष्ट्रवादी भावना जाग्रित गराई श्रमप्रति सम्मान गर्ने भावनाको विकास गर्ने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिने छ ।
२. युवाहरूलाई स्वरोजगार बन्नका लागि आवश्यक व्यवसायिक (होमस्टे समेत) तथा प्राविधिक प्रशिक्षण तथा तालिम प्रदान गरिने छ ।
३. युवा उद्यमीहरूलाई सहुलियत ऋण तथा निश्चित अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
४. युवाहरूलाई उद्यमशील बन्न प्रोत्साहन गरिनुका साथै नेपाल सरकारको नीति अनुरूप योग्यताको प्रमाणपत्रका आधारमा ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
५. युवाहरूलाई गाउँपालिकाको विकासका साथै खेलकुद, कला, साहित्य लगायतका क्षेत्रहरूमा सहभागी गराउन विशेष नीति तय गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
६. विदेश मुलुक गर्दै फर्कि आएका युवा वर्गलाई सकेसम्म आफै क्षेत्रमा आत्मनिर्भर र स्वरोजगार बनाउन उनिहरूले प्राप्त गरेको ज्ञान शिपलाई उपयोग गर्दै गाउँपालिका स्तरीय कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
७. युवाहरूलाई दुर्ब्यसन एवम् कुलत जस्ता सामाजिक विकृतिबाट टाढै राख्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरूको सहकार्यमा विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
८. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
९. बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने युवाहरूको लागि पनि सोहि अनुसारको अभिमुखीकरण तालिम र सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
१०. स्वरोजगार सम्बन्धी तालिम कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइने छ ।

(ख) खेलकुद

१. गाउँपालिकाभित्र रहेका खेलमैदानहरू निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
२. खेलकुद क्षेत्रलाई पर्यटन विकाससँग आवद्ध गरिने छ ।
३. खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रै रङ्गशालाको निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ ।
४. गाउँपालिकाको खेलकुद समिति र खेलकुद विकास शाखामार्फत् खेलकूदमा आबद्ध संस्थाहरू एवम् व्यक्ति व्यक्तित्वहरूलाई क्रियाशील गराउदै लगिनेछ ।
५. विद्यालय स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता र सो सम्बन्धी गतीविधिहरूलाई व्यवस्थित गर्दै निरन्तरता दिइनेछ ।

६. चुलाचुली गाउँपालिकाद्वारा सञ्चालित खेलकुदहरू मध्येको चुलाचुली गोल्डकपलाई अभ व्यवस्थित र निरन्तरता प्रदान गर्दै लाग्ने छ ।
७. खेलकुदमा व्यवसायिक बनाउन र उत्कृष्टता छनौट गर्न फुटबल र क्रिकेट खेललाई प्राथाकितामा राखी बडागत युवा युवतीहरूलाई छनौटको आधारमा समावेश गराई लिग सञ्चालन गरिने छ ।
८. गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने खेलकुदमा उल्लेख्य नगद सहभागिता जनाउने व्यक्तिका नाममा नै पुरस्कार स्थापना गरी खेलकूद सञ्चालन गरिने नीति लिइएको छ ।
९. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रियस्तरको खेलकूद प्रतियोगितामा पहिलो, दोस्रो वा तेस्रो स्थान प्राप्त गर्ने गाउँका खेलाडीहरूलाई पुरस्कारसहित सम्मान गरिने छ ।
१०. युवाहरूलाई कुलत, दुर्घटनाबाट बचाउन तथा सधैं उर्जाशील र सक्रिय बनाइ राख्न सुर्तीजन्य पदार्थ नियन्त्रण, कुलत तथा दुर्घटन सिरोधी अभियान, युवा विकाससँग सम्बन्धित खेलकूद, साहित्य, सङ्गीत, कलाजस्ता विविध क्रियाकलाप सञ्चालनमा सहयोग गरिने छ ।
११. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र खेलकूद प्रतियोगिता हुने स्थानमा खेलकुद शुरु हुनु पूर्व लागू औषध दुर्वेशनीका कारण निर्मीने समस्या र जटिलता भएक्कने साझेकोतिक भावसहितको सचेतनामूलक व्यानर राख्न अनिवार्य गराइने छ ।

बन, बातावरण

१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको बन क्षेत्रको संरक्षण, पार्क निर्माण तथा बनक्षेत्रसँग सम्बन्धित आय-आर्जनका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न सम्बन्धित निकाय, सरोकारवाला आवश्यक सहकार्य गरिने छ ।
२. सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार तथा स्थानीयसङ्घ संस्था र जनसहभागिता मार्फत् सार्वजनिक वा खुल्ला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
३. चुलाचुली गाउँपालिकाको चुरे (सामुदायिक) वनलाई संरक्षित वनका रूपमा विकास गर्न र वन अतिक्रमणको कार्यलाई बन्द गर्न कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
४. वन डिभिजन कार्यालय, सब-वन डिभिजन कार्यालय र राष्ट्रपति चुरे तराई मध्येस संरक्षण कार्यक्रम समेतको समन्वय र साभेदारीमा चुरे वन क्षेत्रको संरक्षण सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
५. वन अतिक्रमण, अबैध कटानी, वन फडानी, चोरी निकासी, तस्करी तथा वन डेलो नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकाको वन बातावरण संरक्षण समिति संयोजकको संयोजकत्वमा बडागत बडा समितिहरू मार्फत् त्यसलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
६. निजी वनलाई गाउँपालिकामा अनिवार्य दर्ता गर्न सहज नीति अवलम्बन गरिने छ ।
७. चुरे सामुदायिक तथा सार्वजनिक वनको काठ दाउरा र जडिबुटीहरूको उपयोग तथा परिचालनमा गाउँपालिकाले सम्बन्धित निकायको समन्वयमा विशेष नीति निर्माण गरी उपयोग र परिचालन गरिने छ ।
८. चुलाचुली गाउँपालिकाको वन क्षेत्रलाई संरक्षित वनका रूपमा विकास गर्दै सो क्षेत्रहरूलाई पर्यटकिय वन क्षेत्रको रूपमा विकास गरिने छ ।

स्वच्छ बातावरण: स्वस्थ जीवन

१. स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भई आएका स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूलाई नियमित सञ्चालन गरिने छ ।
२. मन्त्रालयबाट जारी भएको बातावरणमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी प्रारूपको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइने छ ।
३. गाउँपालिका भित्रका मुख्य सडक र शाखा सडकका दुवै किनारामा धुपी र सल्लो जातको विरुवा रोप्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
४. बातावरण मैत्री स्थानीय शासनलाई प्रबर्द्धन गर्नका लागि GREEN CHULACHULI नामक अभियान सञ्चालन गरिने छ । अभियानलाई पूर्णता दिन नयाँ घर सम्पन्न प्रमाण पत्र वितरण गर्नु अघि आफ्नो घर, जग्गाले चर्चेको सडक किनारामा घर, जग्गाधनी स्वयम्भले हरेक १०/१० फिटको दुरीमा उपयुक्त बोटविरुवा रोपेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने तथा उपरोक्त बमोजिमको विरुवा रोपेको प्रमाण पेश नगर्नेको हकमा घर सम्पन्न प्रमाण पत्र वितरणमा कडाईका साथ रोक लगाइने नीति लिइने छ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्रमा नसरी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यवसायीहरूलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि गाउँपालिकाले लिने व्यवसाय कर्मा शत् प्रतिशत छुट दिने नीति लिइने छ ।
६. प्लाष्टिकका भोलाको किनबेचमा प्रतिबन्ध लगाउने गाउँपालिकाको नीतिलाई पूर्णता दिन तथा उपभोक्ता एवम् व्यवसायीहरूलाई विकल्प प्रदान गर्नका लागि गाउँ क्षेत्रमा गैर प्लाष्टिकजन्य भोला उत्पादन गर्न चाहाने स्थानीय उद्योगीहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

७. गाउँपालिका क्षेत्रमा हुने फोहरलाई निश्चित स्थानमा व्यवस्थापन गरिने छ ।
८. सम्बन्धित विद्यालय परिवार, बाल क्लब, बडा समिति र गाउँपालिकाको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गरी गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणा गरिने छ ।
९. स्वस्थ वातावरण निर्माणका लागि गाउँपालिकाका नागरिकलाई उज्ज्यालोको राहत दिनका लागि गाउँपालिकाको मुख्य मुख्य सार्वजनिक स्थानहरूमा वैकल्पिक उर्जा प्रबद्धधन केन्द्रसंगको सहकार्यमा सौर्य सडक बत्ती जडान गर्न पहल गर्ने तथा विपन्न वर्गको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्न तथा वातावरण स्वच्छ बनाउन सुधारिएको चूल्हो, सौर्य वति जडान र गोवर खाँसजस्ता नवीकरणीय उर्जाको स्रोतलाई पहिचान तथा परिचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
१०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका साना उद्योगबाट निस्कनेफोहोर तथा धुलो र स्वस्थ्यलाई प्रतिकुल असर गर्ने सबै खाले प्रदुषणलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि सरोकारवालासँग समयसमयमा छलफल तथा अन्तर्किया गर्ने नीति लिइने छ ।
११. सडकहरूको दाँयाबाँया क्षेत्रमा गाउँपालिकाले उपलब्ध गराएको विरुवा रोपी आवश्यक संरक्षण गर्ने जिम्मा सम्बन्धित उपभोक्ताहरूलाई दिने नीति लिइने छ ।
१२. जैविक विविधता र श्रोतको संरक्षण लगायत वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभ बढ़ि गरी त्यसलाई न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गरिने छ ।

सेवा प्रवाह तथा सुशासन

१. गाउँपालिकाको निश्चित क्षेत्रहरू गाउँपालिका कार्यालय, बडा कार्यालयहरू र पर्यटकिय क्षेत्रहरूमा Free wi fi Zone बनाउने लक्ष्य अनुरूप सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी सो कार्यलाई अगाडी बढाइने बढाइने छ ।
२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सुरक्षा निकायको कार्यलाई सहजीकरण गर्न गाउँपालिकाको श्रोत साधनले भ्याएसम्म आवश्यकता हेरी आवश्यक भौतिक तथा अन्य प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइने नीति लिइएको छ ।
३. गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थातथा सहकारी संस्था आदिलाई समय समयमा लोककल्याणकारी कार्यका लागि परिचालन गराउने नीति लिइएको छ ।
४. गाउँपालिकाको विविध गतिविधिहरूको सबै गाउँवासीहरूमा जानकारी गराई सुशासन अभिवृद्धि गर्न गाउँ मोबाइल एपको प्रयोग गरिने छ ।
५. सेवा प्रवाहलाई अझ व्यवस्थित, छिटो छ्हरितो र सेवाग्राहीमैत्री बनाउन कर्मचारीहरूमा रहरले काम गराँ, हाँसेर सेवा गराँ भन्ने भावनाको विकास गराइने छ ।
६. चुलाचुली गाउँपालिकालाई सुशासनमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्नका लागि भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशिलताको नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाइने छ । साथै सबै बडामा नागरिक बडापत्र, कर दर सम्बन्धी विवरणहरूलाई Digitalized प्रविधीमार्फत् नागरिकहरूलाई सूसुचित गराइने छ ।
७. गाउँपालिका कार्यालय मातहतमा रहेका सबै बडा कार्यालयहरू सुशासन युक्त बनाउन सम्पादन भएका काम कार्वाहीहरूको सन्दर्भमा वर्षमा कम्तीमा दुई पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
८. गाउँपालिकालाई आवश्यक पर्ने आवश्यक विभिन्न नीतिहरू तदरुकताका साथ निर्माण गर्दै लगिने छ ।
९. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिने विभिन्न कार्यक्रमहरू सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य तथा समन्वय गरी सञ्चालन गरिने नीतिलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ ।
१०. गाउँपालिकाका सबै बडामा सुभाव पेटिका, नागरिक बडापत्र, सूचना अधिकारी तथा गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्थामा निरन्तरता रहने छ ।
११. गाउँपालिका कार्यालयमा सेवा लिन आउने सेवाग्राहीलाई सहज रूपमा सेवा लिनका लागि अझ सहज र सजिलो बनाउन पहल गरिने छ ।
१२. जनताको हितलाई ध्यानमा राखी कानून सम्मत, छिटो छ्हरितो, जनमूखी, सेवामूखी र भ्रष्टचार मुक्त (पारदर्शीता, जवाफदेहिता, सहभागीता र दुरदर्शीता) समेतको सिद्धान्तका आधारमा सुशासन कायम गर्ने नीति लिइने छ ।
१३. जनताको हितलाई ध्यानमा राखी गाउँपालिका तथा बडा कार्यालयहरूबाट सम्पादन हुने सबै कार्यहरू अन लाइन (E-Governance) को माध्यमबाट सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।
१४. आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकामा कार्यरत सम्पुर्ण कर्मचारीहरूलाई उपयुक्त तालिमहरूको व्यवस्था सञ्चालन गरि दक्ष बनाउने नीति रहेको छ ।
१५. विपन्न परिवारहरूको लागि लक्षित कार्यक्रम फुसको छानो हटाई टिनको छाना लगाउने र जनता आवास कार्यक्रम का लागि अझ पहल गरिने छ ।

- गाउँपालिकाको वडा नं.१ मा यसै आवदेखी किराँत लिपिलाई कामकाजी भाषाको रूपमा विकास गरिनेछ । सो पश्चात अन्य वडामा पनि क्रमशः विकास गरिए लगिनेछ ।
- चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्र भित्र मानिसको मृत्यु पश्चात गरिने दाहासंस्कारको लागि प्रत्येक वडामा उपयुक्त स्थानमा समाधीस्थल र गाउँपालिकाको कुनै एक निश्चित स्थानमा घाट निर्माणको लागि पहल गरिनेछ ।

बेरोजगार, विपन्नता र मजदुर सम्बन्धमा :

- सबैधानिक अधिकारहरूको अधिकतम प्रयोग गर्दै एक घर एक रोजगारको नीति निर्माणका लागि सङ्घीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग पहल गरिने छ ।
- कृषी, पशुपालन र उद्योग व्यवसायमा खटिने किसान, मजदुरहरूलाई स्वरोजगार एवम् आत्मनिर्भर बनाउन प्रयास गरिने छ ।
- व्यवसाय सञ्चालन र सुरक्षाको प्रत्याभूत गर्दै आय-आर्जनका कार्यहरू गर्न उत्प्रेरित गर्ने नीति लिइने छ ।
- बेरोजगार, विपन्न र कृषी लगायतका क्षेत्रमा काम गर्ने मजदुरहरूको अवस्था र आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगारीको अवसरलाई अभ प्रभावकारी बनाइने छ ।
- कृषी सहकारीहरूसँगको सहकार्यमा कृषी, पशुपालन र उद्योग व्यवसायअन्तर्गत उत्पादित वस्तुहरूको सहज बजारीकरणको व्यवस्था मिलाई युवाहरूलाई आत्मनिर्भर र स्वरोजगार बनाउन पहल गरिने छ ।

सङ्घ संस्था, मठ मन्दिर र धार्मिक क्षेत्र

मठ मन्दिर र धार्मिक क्षेत्र

- मठ-मन्दिर तथा धार्मिक क्षेत्रहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्दै ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरूको विकासका लागि प्रचार प्रसारलाई प्राथमिकता दिई धार्मिक पर्यटन स्थलको रूपमा विकास गर्दै अगाडि वढाइने छ ।
- मठ मन्दिर तथा धार्मिक क्षेत्रहरूमा लागू औपचार्य तथा मदिराजन्य पदार्थ र अन्य अखाद्य पेय पदार्थहरूको प्रयोगमा पूर्ण रोक लगाइने छ ।

सङ्घ संस्था

- सङ्घ संस्थाहरूको सहयोग मार्फत उपयुक्त कार्य छनौट गरी कार्य सञ्चालन गरिने छ ।
- सम्भावित धार्मिक क्षेत्रहरूको खोजी गरी त्यस्तो धार्मिक स्थल वा क्षेत्रहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन गरिने छ ।
- सङ्घ संस्था तथा सहकारी संस्थाहरूको दर्ता नविकरण व्यवस्थालाई चुस्त दुरुस्त बनाइने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा रोजगारको सृजना गर्ने, स्वरोजगारका लागि उत्कृष्ट कार्य गर्ने वा त्यस प्रकारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने सङ्घ संस्था र सहकारी संस्थालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- गाउँपालिकाले सङ्घ संस्था र सहकारीहरूसँग विधिवत सहकार्यको माध्यमबाट केहि निश्चित कार्यहरू गर्ने छ ।

विपद व्यवस्थापन: सबै सावधान

- आगलागिबाट हुने क्षतिबाट प्रारम्भिक रूपमै नियन्त्रण गर्न गाउँपालिका कार्यालय, वडा कार्यालयहरूका साथै गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका पसल कवलहरूमा फायर एक्स्टीङ्गुइशर (FIRE EXTINGUISHER) राख्न उद्योग वाणिज्य सङ्घ इलामसँग सहकार्य गरिने छ ।
- भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणमा संलग्न दक्ष/अदक्ष निर्माणकर्मीलाई तालिम सञ्चालन गर्न नेपाल भूकम्प प्रविधि समाजसँग आवश्यक समन्वय गरिने छ ।
- विपद व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन समितिमार्फत गाउँपालिका स्तरीय विपद प्रतिकार्य योजनाको निर्माण गरिने छ ।
- बाढी प्रभावित क्षेत्रका जनताहरूको तत्काल उद्धार गर्नका लागि लाइफ ज्याकेट, डोरी, नाउआदि खरिद गरी सुरक्षा निकाय तथा जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिसँग समन्वय गरी तयारी अवस्थामा रहने तथा स्थानीयस्तरमा नै उद्धार टोली गठन गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन र राहतका लागि विनियोजित कोषलाई सामाजिक सहयोगको रूपमा पनि प्रयोग गरिने छ ।
- आइपर्ने विपद न्यूनीकरणको लागि विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नदी कटान र भू-क्षयको खतरा हुने स्थानको पहिचान गरी ढुङ्गा, वालुवा र गिटी लगायत उत्खनन गर्ने कार्यमा वन्देज लगाइने छ ।
- जलधार क्षेत्रमा पानीको वहावलाई न्युनिकरण गर्न सम्बन्धित विज्ञहरूको परामर्शमा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण एवम् व्यवस्थापनमा जोड दिइने छ ।

९. गाउँपालिका भित्र रहेका बाढी प्रभावित क्षेत्रहरूमा खोलाको दुवै तर्फ निश्चित क्षेत्र तोकी खनजोत गर्न निशेध गर्ने नीति लिईने छ ।
१०. हाती आक्रमणबाट जजोगिन बढी प्रभावित क्षेत्रमा पूर्व सूचना प्रणाली जडान एवम् साइरन वा अन्य उपयुक्त र आवश्यक सामागृहरुको अनिवार्य व्यवस्था मिलाइने छ ।
११. खोला बाढीको कटान पहिरो (लुकुवा पहिरो) लाई नियन्त्रण तथा रोकथाम (ज्युनिकरण) गर्न उपयुक्त व्यवस्था मिलाइनेछ ।

सुव्यवस्थित भू-उपयोग, जलश्रोतको विवेकशील प्रयोग

१. आ.व. २०७८/०७९ मागाउँपालिकाको भू-उपयोग नीति र योजना तथा स्रोत नक्सा तयार गरिने छ ।
२. गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका सार्वजनिक पोखरी, जलाशय तथा खानेपानी मुहानहरूको संरक्षण र सम्बद्धन गर्दै सदुपयोग गरिने छ ।
३. गाउँपालिका क्षेत्रमा आवासीय जग्गा प्लटिङ र विक्री वितरणको कार्यलाई नियमन गर्न केन्द्रिय निति अनुरूपको मापदण्ड तयार गरिनेछ । यस कार्यलाई तत्कालै कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
४. यस गाउँपालिकाको सबै क्षेत्रलाई समेट्ने गरी खानेपानी ट्रायाङ्गी स्थापना, सञ्चालन एवम् व्यवस्थापनका लागि जग्गासमेतको व्यवस्थापन गर्नका लागि उपभोक्ता समिति समेत गठन भइसकेको हुँदा योजना सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक र स-शक्त पहल गरिने नीति लिइएको छ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेको नागरिकहरूको भु-उपयोगको सम्बोधन गर्न केन्द्र सरकारबाटै भुमी व्यवस्था सम्बन्धि आयोग बनीसकेको अवस्थामा यि र यस्ता विधमानसमस्याहरूलाई समाधान गर्ने नै छ । यसका लागि गाउँपालिकाले आवश्यक सहयोग पुऱ्याई रहेको छ र पुऱ्याउने पनि छ । तर सो बाहेक गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरू, खास गरी चाँजु खोला सहित गाउँपालिकाको अन्यत्र स्थानमा रहेका अव्यवस्थित (प्रति-ऐलानी) जग्गा जग्गाहरूको पहिचान गरी त्यसलाई गाउँपालिकाको अधिनमा रहने गरी सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयमा तत्काल पहल गरिनेछ । साथै त्यस्ता जग्गाहरूको संरक्षण सम्बद्धन को कार्यलाई तदरुकताका साथ अघि बढाइने छ ।
६. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रभित्र मालपोत कार्यलय र नापी कार्यालय स्थापनाको कार्यलाई सम्बन्धित निकायसँग तत्काल पहल गरिने छ ।

न्याय र कानूनको सम्पादन

१. चुलाचुली गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको व्यवस्थापन र परिचालन तथा न्याय निरूपणको कार्यलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइने छ ।
२. विपन्न परिवार एवम् घरेलु हिंसा पिडितका लागि न्यायमा पहुँच पुऱ्याउन र उनीहरूलाई उचित न्याय प्रदान गराउन उचित सहयोग प्रदान गरिने छ ।
३. कानूनद्वारा निषेध गरिएका अपराधिक क्रियाकलाप हुन नदिन र जघन्य अपराध मानिने घटनाहरूको न्यूनकरण गर्न तथा घरेलु हिंसालाई न्युनिकरण गर्न सोसँग सम्बन्धित कानूनी सचेतना कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
४. न्यायिक समिति अन्तर्गत मेलमिलाप केन्द्रका मेलमिलाप कर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सो बमोजिमको तालिमहरू प्रदान गरि सक्षम मेलमिलाप कर्ताको रूपमा विकास गरिने छ ।

कला र साहित्य

१. चुलाचुली गाउँपालिका क्षेत्रमा कला, साहित्य र गीत संगितको क्षेत्रमा आवद्ध व्यक्ति व्यक्तित्वहरूको अभिलेखीकरण गरि निजहरूलाई सो क्षेत्रमा अगाडी बढन प्रोत्सान गरिने छ ।
२. भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिको संरक्षण र सम्बद्धनका लागि सो क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति व्यक्तित्वहरूलाई सम्मान तथा पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।
३. भाषा, साहित्य, कला तथा संस्कृतिको विकासका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू आयोजना गरिने छ ।
४. साहित्यकार र रङ्गकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि अन्य उपयुक्त र आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
५. भाषा, साहित्य र रङ्गमञ्च संग सम्बन्धित कार्य सञ्चालनका लागि निश्चित र उपयुक्त स्थानमा भौतिक पुराधार (कार्यालय) निर्माण कार्यका लागि गाउँपालिकाले संघिय सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्नेछ ।

शान्ति सुरक्षा

- गाउँपालिका कार्यालयको आन्तरिक सुरक्षालाई ध्यानमा राखी आवश्यकता अनुसार गाउँ-नगर प्रहरी सेवाको दरबन्दी कानून बमोजिम विस्तार गरिने छ ।
- गाउँपालिकाका जनताले आफू र आफनो सम्पत्ति सुरक्षित रहेको महशुस गर्ने गरी प्रहरी प्रशासनको अग्रसरतामा गाउँ प्रहरी समेतको सहकार्यमा सुरक्षा व्यवस्था र सेवा विस्तार गरिने छ ।
- सुरक्षा संयन्त्रसँग समझदारी र सहकार्यको आधारमा जन-मैत्रीपूर्ण सुरक्षा वातावरण तय गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको आवश्यक र सम्बेदनशील स्थानहरूमा सुरक्षाको लागि स-शस्त्र र जनपथ प्रहरीहरूलाई प्रबन्ध गर्न सुझाइने छ ।
- हाल चुलाचुली गाउँपालिकामा अवस्थित प्रहरी चौकीलाई भूगोल र जनसङ्ख्यालाई आधार मानी ईलाका प्रहरी कार्यालयको स्थापनाका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल निरन्तर गरिने छ ।
- सार्वजनिक एवम् पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने सिलसिलामा निर्माण स्थल अवरोध गरी सञ्चालित योजना, कार्यक्रममा असर पार्ने वा अवरोध पुऱ्याउने व्यक्ति, समूह आदीलाई कानूनी कारवाहीको लागि सिफारिस गरिने र सम्बन्धित वडा र गाउँपालिकाबाट त्यस्ता व्यक्ति वा समूहलाई दिइने सेवा प्रवाहका सिफारिसहरूमा ६ महिनासम्म रोक लगाउन सकिने छ ।

सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धमा

- गाउँपालिकाको प्रत्येक शाखाहरूबाट हुने सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोगलाई प्राथमिकतामा राखी सो अनुसारको कार्य अगाडी बढाइने छ । यसका लागि जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधि सम्बन्ध तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र समुदाय, नागरिक समाज र निजि क्षेत्र समेतको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था तथा गाउँपालिका मातहतका निकायहरूमा इन्टरनेटसहितको आधारभूत सञ्चार सुविधाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न इन्टरनेट जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र इन्टरनेट सेवाको साथै टेलिफोन लाईन तथा मोबाईल नेटवर्कको क्षमता वृद्धि गरिने छ ।
- समाचार, सूचना र मनोरञ्जन उपलब्ध गराउने सञ्चारका साधनलाई विशेष सहयोग पुऱ्याउनुका साथै नयाँ एफ.एम. रेडियो सञ्चालनका लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
- सूचना केन्द्रको स्थापना गर्दै नागरिकलाई सूचनाको हकको प्रत्याभूत गराइने छ ।
- चुलाचुली गाउँपालिकाको मातहतमा गाउँपालिकाको उचित स्थानमा एक सार्वजनिक पुस्तकालय स्थापना गर्न पहल गरिने छ ।

सिमाना सम्बन्धमा

- सर्विधानले व्यवस्था गरेका र कानूनमा उल्लेख भएका सीमासम्बन्धी नीतिलाई अवलम्बन गर्दै चुलाचुली गाउँपालिकाको भौगोलिक सीमालाई स्पष्ट नक्शाङ्कन गर्दै भू-उपयोगको नीति अवलम्बन गरिने छ ।

अन्त्यमा,

विगतमा गाउँसभाले अखिलयार गरेका नीतिहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्दै लिइएको छ । साथै उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहयोग प्राप्त गर्ने उद्देश्यले जनस्तर समेतको सहभागीता रहने गरी प्रचलित स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र चुलाचुली गाउँपालिकाको सम्बन्धित ऐन कानूनहरूको अधिनमा रहि जिम्मेवारी सहितका आवश्यक समिति र उप-समितिहरूको निर्माण गरिने छ । चुलाचुली गाउँपालिकाको आठौं गाउँसभा तयारी गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरू ज्यूहरू, कर्मचारी साथीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै आगामी दिनहरूमा पनि यहाँहरूको सक्रिय सहभागिता, सकारात्मक सोच र निरन्तर सहयोग हुने विश्वास व्यक्त गर्दै विदा हुन्छु ।

धन्यवाद

प्रदिपचन्द्र राई
अध्यक्ष